

MAGYAR LAPOK

X. évfolyam, 222 (2784) szám

KERESZTÉNY POLITIKAI NAPILAP

Nagyvárad

A moszkvai értekezlet után

Csak kizsákmányolás árán segíti Anglia és az Egyesült Államok a Szovjetuniót

Moszkvában maradnak az angol és amerikai katonai szakértők
Roosevelt nyomást gyakorol Finnországra, hogy könnyítsen a Szovjet helyzeten

Közel 14 millió tonnát veszített eddig az angol hajózás

Newyorkból jelentik: (NTI) Rádiójelentés szerint az Egyesült Államok és Nagybritannia műszaki és katonai szakértői Moszkvában maradnak. MTI
Berlinből jelentik: (NTI) A moszkvai értekezlet Molotov, Beaverbrook és Harryman beszédeivel fejeződött be. A szónokok kölcsönös bókákat mondtak egymásnak és kifejezték reményüket, hogy országukat nem győzik le egyenként. Feltűnő, — írja a *Deutsche Allgemeine Zeitung*, — hogy Molotov segítség-sürgető felszólítására adott válaszában Harryman hangsúlyozta, hogy ennek a segítségnek feltétele a szov-

jet nyersanyagforrások kihasználása Anglia és az Egyesült Államok által. Ebből arra lehet következtetni, hogy a segítséget Moszkvának nem adják ingyen és nem fognak sietni a Moszkvának tett segítség-juttatási ígéretek beváltásában. Knox haditengerészeti miniszter beszédéről megállapítja a lap, hogy Knox a következőképpen határozza meg a tengerek szabadságát: A tengerek akkor szabadok, ha Nagybritannia és az Egyesült Államok ellenőrzik. Akkor vannak veszélyben, ha mások kétségbevonják ennek jogosságát. (MTI.)

meg nem támadják. Határozzuk el — jelentette ki, — hogy másutt inkább harcolunk, mint itthon. A távoli háboru sokkal jobb, mint az, amelyet idehaza kell folytatni. Az Egyesült Államok prosperitásáról szólva kijelentette, hogy az három elven alap-

szik: 1. A tengerek szabadsága. 2. A világerkedelem minden irányban való lehetőségének biztosítása. 3. A tengeri hatalom gyakorlása ne legyen felhasználható önző kezdeményezésekre. (MTI.)

Washingtonból jelentik: (Német TI) Rooseveltnek az az állítása, hogy a Szovjetunióban az alkotmány biztosítja a vallásszabadságot, Washingtonban is sok bíráló megjegyzésre adott okot. Még a *Washington Post* is — amely mindig támogatta az elnök politikáját — sajnálkozását fejezi ki, hogy Roosevelt megkísérelte a szovjet alkotmányt megtisztítani a portól. Mindenki tudja, hogy a szovjet alkotmány csak kirakatdisz, amellyel a gyanútlan demokrata népeket igyekeztek becsalni az ugynevezett Népfrontba. Köztudomásu, hogy a Szovjetunióban vallásszabadság nincs, az alkotmányt pedig a GPU tettségére szerint kezeli. (MTI)

Roosevelt is terrorizálja a győzelmes finnek

Stockholmból jelentik: (NTI) A svéd sajtó értesülése szerint az Egyesült Államok kormánya az angol jegyzékhez hasonló jegyzéket szándékszik intézni a finn kormányhoz, hogy ezzel megkísérelje megállítani a finn csapatok győzelmes előretörését. (MTI.)

Baselből jelentik: (Bud. Tud.) A *Basler Nachrichten* szerint a finn külügyi bizottság összeült a brit jegyzékre adandó válasz megvitására. Hír szerint a brit választ még

csütörtökön elküldik Angliának. — (MTI.)

VALLÁSSZABADSÁG VAN ROOSEVELT SZERINT A SZOVJETUNIÓBAN

Newyorkból jelentik: (NTI) A *Journal American* szerint az elnöknek az a kijelentése, amellyel a Szovjetunióban fennálló állítólagos vallásszabadságot említette, egyre nagyobb értelmetlent kelt az amerikai közvélemény széles köreiben. Egy metodista püspök tiltakozó táviratot küldött Roosevelt-hez e kijelentése miatt.

Elégedetlen Amerika és a Szovjet Churchill alsóházi beszédével

Rómából jelentik: (Stefani) A *Popolo di Roma* szerint Churchill legutóbbi alsóházi beszéde sem a szovjetet, sem az Egyesült Államokat nem elégítette ki. Különösen az amerikai lapok kifogásolják a beszédnek azt a pontját, amelyben Churchill az Európa elleni invázió lehetőségére mutatott rá. Ilyen körülmények között mi a remény a háborúnak fegyveres győzelemmel való befejezésére? — vetik fel a kérdést az amerikai lapok. Felmerül a kérdés, milyen reményeket táplálnak akkor tulajdonképpen Angliában és Amerikában a háboru megnyerésére? (MTI.)

Genfből jelentik: (NTI) A moszkvai hármas értekezlettel kapcsolatban a *News Chronicle* azt írja, hogy a moszkvai határozatok jelentősége „pillanatnyilag” természetesen nem olyan szembezők, mint a későbbi jövőben lesz. Szerencsére Szovjetország „pillanatnyilag” még „bizonyos tartalékokkal” rendelkezik ahhoz, hogy a háborut folytathassa. Természetesen bekövetkezik az az időpont, amikor a Szovjetunió ipari vidékein szenvedett veszteségei következtében teljesen a külföldi segítségtől fog függeni. (MTI.)

Német-francia tárgyalások folynak Párizsban

Vichyből jelentik: Hír szerint Laval és Deat kegyelmet akar kieszközölni a halálraítélt merénylőnek, Paul Coletének.

Párizsból jelentik: Az NST értesülése szerint Párizsban ismét német-francia tárgyalás folyik, amelyen közigazgatási kérdésekről tárgyalnak. Vichyben semmit sem nyilatkoznak a tárgyalásokról, csupán a francia belügyminiszter legutóbbi beszédének egy kitételére utalnak, amelyben azt mond-

ta, hogy Petain és kormánya néhány héten belül olyan intézkedéseket tesz, amelyek alkalmasak lesznek a nemzeti egység helyreállítására.

Párizsból jelentik: A külön bíróság ítélete alapján lefejezték Jean Cetailas, Jak Jaques, Woz és Adolf Fuyot volt francia kommunista képviselőket.

Vichyből jelentik: (B. T.) Petain államfő De la Rocque ezredest, az államfő külön megbízottjává nevezte ki. A kinevezés politikai körökben nagy feltűnést keltett.

Félnek az angol polgárok a „tehermentesítő” offenzívától

Stockholmból jelentik: (NTI) A londoni *Times* közli egyik levelezője fejtegetését, mely élesen szembeszáll egyes politikusokkal azzal a véleményével, hogy angol tehermentesítő offenzívára van szükség a Szovjet-

unió támogatására. A levelező óvatint az angol közvéleményt az ilyen agitációtól. — Ennek veszélyességét nem lehet eléggé hangsúlyozni. Sajnos ilyen agitáció ma is tapasztalható, — írja a levelező. (MTI.)

Knox amerikai miniszter nyíltan izgat expedíciós amerikai csapatok küldése mellett

Washingtonból jelentik: (Bud. Tud.) Knox tengerészeti miniszter Indianapolisban az ügyvédszövetség évi közgyűlésén száz évre szóló angol-ame-

rikai szövetséget ajánlott. Szerinte az Egyesült Államoknak szakítani kell azzal a balga felfogással, hogy nem harcolnak addig, amíg területüket

Ujabb kivégzések Csehországban

Berlinből jelentik: (B. T.) Prágában tegnap újabb 39 halálos ítéletet hajtottak végre. Ezzel a kivégzések száma meghaladja a százat. Mivel még több mint kétszáz eljárás folyik, további halálos ítéletek is várhatók. A protektorátusban levő helyzettel kapcsolatban, Berlinben utalnak arra, hogy a vizsgálat eddigi eredménye szerint a rombolás főként az élelmiszer ellátásra

vetette magát. A robbantásokon és gyújtogatásokon kívül ez volt egyik legfőbb céljuk. Ennek a műveletnek részben sikerült elérni, hogy a legfontosabb gyárak hussal való ellátása veszélyeztetve volt. Hangsúlyozzák azt is, hogy a zavartkeltők jól szervezett suttogó hírveréssel is dolgoztak. Így igyekeztek általános elégedetlenséget keltetni.

Ötszáz liter tejet koboztak el a pénteki razzian

Nagyvárad. Saját tud. Dr. Varga László városi tanácsnok rendeletéből ma reggel tartották meg a városban az orvosi és árellenőrzési nagy razzia. A razzia következtében számtalan árdragítót és árdragítást elősegítő személyt fognak majd a bíróság elé állítani. A razzia során kb. 500 liter meg nem felelő tejet foglaltak le és koboztak el. Az illetékes hatóságok lapunk útján is figyelmezteti a város közönségét, hogy a jövőben a legszigorúbb ellenőrzést fogja gyakorolni az árdragítás letörésére. Azokat is megbüntetik, akik a megállapított áron felül vásárolnak tejet. A közönségnek módjában áll, hogy az árdragítót feljelentse és így ezzel is hozzájáruljon a helyzet tisztázásához és a hibák kiküszöböléséhez.

Nagyvárad thj. város
Hegyközsége
104—1941. hk. ikt. sz.

Értesítés

Alulírott, mint a nagyvárad Hegyközség elnöke értesítem a Hegyközség tagjait, hogy a hegyközségi közgyűlés napját az alábbi tárgysorozattal 1941. évi okt. 12-én d. e. 11 órára a Kereskedelmi Középiskola II. emeleti dísztermében (Hitler Adolf-u.) tüztem ki. Kérem a Hegyközség tagjait, hogy a közgyűlésen lehetőleg teljes számban megjelenni sziveskedjenek.

Tárgysorozat.

1. A Hegyközség 1942. évi költségvetésének megalkotása.
2. A Hegyközség 1942. évi működésének megállapítása.
3. Három pénztári ellenőr megválasztása.
4. Elnök bejelentése a Hegyközségnek Nagyvárad thj. város részéről való segélyezése tárgyában.
5. Esetleges indítványok.

Határozatképtelenség esetére a közgyűlés határnapját a \$5000—1933. F. M. rendelet 18. §-a alapján 1941. okt. 19-én d. e. 11 órára tűzöm ki. Ez a közgyűlés a megjelentek számára való tekintet nélkül határoz.

Nagyvárad, 1941. okt. 3.

Bartsch Sándor sk.
hegyközségi elnök.

Közgyűlési meghívó. A Nagyvárad Agrár Takarékpéztár R. T. részvényeseit az intézet üzlethelyiségében 1941. október 12-én d. e. 12 órakor megtartandó rendkívüli közgyűlésre tisztelettel meghívjuk. A közgyűlés napirendje: 1. Határozathozatal az intézet 52.250 drb. egyenként 400 lei értékű részvényéből álló P 696.666.66 alaptőkéjének P 680.000.— összegre való leszállítása és ugyanakkor 700.000.— P-re való felemelése és a lei címletű részvényeknek 33.000 drb 20.— P-s részvényre való átcsereklése tárgyában. 2. Az intézet cégszövegének megváltoztatására irányuló igazgatóság javaslat feletti határozathozatal és ezzel kapcsolatban az alapszabály 1. §-ának megfelelő megváltoztatása. 3. Az intézet igazgatóságának és Felügyelőbizottságának a kiegészítése új tagok választása útján. Nagyvárad, 1941. szeptember 30. Az Igazgatóság.

Rendőrhatósági felügyelet alá helyezték Steiner Jenőt, a Carmen cipőgyár igazgatóját

Jóváhagyta a vidéki főkapitányság Mittelmann Lajos, Klein Odön és Bitye György mézárós internálását

A rendőrség Mittelmann Lajos volt ügyvivésárhelyi, jelenleg nagyvárad lakost, pékmestert azért, mert még Fegyivásárhelyen a lisztet, mint rendkívül fontos közszükségleti cikket, a megengedettnél magasabb áron adta el, több esetben, amivel önző anyagi érdekből a lisztellátást veszélyeztette, internálta. Az internálási határozatot a vidéki főkapitány helyben hagyta.

Ugyancsak helyben hagyta a rendőrség vidéki főkapitánya Klein Odön vajkereskedő internálását is, aki mint már közöltük, a város vajellátásában működve közre, nem feledkezett meg saját zsebére sem és ezért történt az, hogy a háziasszonyok olyan rejtelmes kis csomagokban kapták a vaját, amit a kereskedőknek bizonyos okok miatt nem volt szabad lemérni. Ennek a mindenki előtt drága vajügynök egyébként nagy hullámai vannak nemcsak Váradon, hanem a nyomozás Budapes-

ten, Marosvásárhelyen és még több más városban is megindult.

Közlemény jelent meg annakidején arról, hogy Rosner Eliás és társai hogyan „látták el a várost érnával”. Most derült ki, hogy mások is közreműködtek. Árdragítást követ el az is, aki drágábban vásárol. Ezért a rendőrség Steiner Jenő „Carmen” cipőgyári igazgatót kénytelen volt rendőrhatósági felügyelet alá helyezni, mert tévénen közreműködött a cérna felvásárlásában.

A zsírdragítás terén is szükségessé vált a rendőri közigazgatás intézkedése. Bitye György hentesmestert a rendőrség internálta, mert a zsirnak való szalonját a maximális árnál drágábban adta.

Látható, hogy a rendőrség a legerélyesebben jár el a közellátást veszélyeztető üzérkedők ellen és méltó büntetésüket minden esetben megkapják.

Súlyos ítéleteket hozott a honvédtörvénytörvényszék kémkedési bűnperekben

A Magyar Távirati Iroda jelenti. A m. kir. honvédtörvénytörvényszék idegen állam javára elkövetett kémkedés büntette miatt Schneeweis Gyula román állampolgárt 15 évi fegyházra, 10 évi hivatal- és jogvesztésre, Magyarország területéről való kiutasításra, Babuczki György orosz állampolgárt 10 évi fegyházra, 10 évi hivatal- és politikai jogvesztésre, az országból való kitiltásra, a visszatéréstől való örökös eltiltásra, Nedelko Károlyt, román állampolgárt 4 évi fegyházra, 8 évi hivatal- és politikai jogvesztésre, az országból való kiutasításra, a visszatéréstől való örökös eltiltásra, Rotalj Jánost 8 évi fegyházra, 10 évi hivatal- és politikai jogvesztésre, Simon András 8 évi fegyházra, 10 évi hivatal- és politikai jogvesztésre, Garamvölgyi (Gresics) Lajost 7 évi fegyházra, 10 évi hivatal- és politikai jogvesztésre a mindenkori magyar-jugoszláv határsávból való kitiltásra, Cenky András 7 évi fegyházra, 10 évi hivatal- és jogvesztésre, a mindenkori magyar-román határsávból való kitiltásra, Tulek Lászlót 7 évi fegyházra, 10 évi hivatal- és politikai jogvesztésre, a magyar-orosz határsávból, illetőségi helyét kivéve, kitiltásra, Grünberger Sándor román állampolgárt 6 évi fegyházra, 8 évi hivatal- és jogvesztésre, az ország területéről való kiutasításra, a visszatéréstől való örökös eltiltásra, Kovács Istvánt 5 évi fegyházra, 5 évi

hivatal- és jogvesztésre, Ványa Lászlót (Vasile) román állampolgárt 4 évi fegyházra, 8 évi hivatal- és politikai jogvesztésre, az országból való kitiltásra a visszatéréstől való örökös eltiltásra, a visszatéréstől való örökös eltiltásra, Tajti Andor 3 évi fegyházra, 6 évi hivatal- és politikai jogvesztésre, Bánk Dezső dr-t 3 évi fegyházra, 10 évi hivatal- és politikai jogvesztésre, Szypula Stanislaut, lengyel állampolgárt 3 évi és 6 hónapi fegyházra 5 évi hivatal- és politikai jogvesztésre, az ország területéről való kiutasításra, a visszatéréstől örökös eltiltásra, Kosztin Jánost 3 évi fegyházra, 6 évi hivatal- és politikai jogvesztésre, Stepan Györgyöt 3 évi fegyházra, 6 évi hivatal- és politikai jogvesztésre, Kis-Klein Istvánt 3 évi fegyházra, 5 évi hivatal- és politikai jogainak elvesztésével és a határsávból való örökös kitiltásra, Chioran Pétert 3 évi fegyházra, 5 évi hivatal- és politikai jogvesztésre, valamint illetőségi községén (Kolozsvár) kívül a mindenkori magyar-román határsávból való kitiltásra ítélte. Valamennyi ítélet jogerős.

Schrems, Cleveland püspöke sikraszállt Nagymagyarországra

A „Nagymagyarország” írja: Schrems József, Cleveland püspöke már sokszor tett hitelt a magyar igazság mellett. Egy alkalommal az egyik banketten, amelyen magyarok is résztvettek, beszédét magyar szavakkal zárta be: „Nem! Nem! Soha!” — kiáltotta a Területvédő Liga jelszavával. Az Amerikai Magyar Szövetség Nagymagyarországra harcol künn Amerikában és egyesek kifogásolták, hogy a magyar katolikus papok „külpolitikai” akciókban vesznek részt. Erre Eördögh Elemér pápai prelátnak, toledói plébános és Cserniczky István, bridgeporti plébános, mint a magyar katolikus papság két legidősebb tagja Cleveland püspökéhez fordult, megírták, hogy a szövetség az amerikai polgárjoggal bíró magyarok többségéből alakult és az a céljuk, hogy az Egyesült Államok törvényein belül erkölcsi támaszt nyújtsanak Magyarországra ezeréves határainak békés úton való visszaszerzésére. Megkérték a püspöküket, hogy a támadásokkal szemben nyújtsanak nekik védelmet. A püspök válaszában hangsúlyozta, hogy nem lehet kifogása a magyar papok működése ellen, akik olyan irányú támaszt kívánnak nyújtani szülőföldjük ezeréves határainak békés úton való visszaszerzésére, ha a támaszt az Egyesült Államok törvényeinek szellemében ajánlják fel.

„En igazán büszke vagyok Cleveland és a clevelandi egyházmegye magyarjaira, — írta. — Ez a terület volt szülőanyja az amerikai katolikus megmozdulásnak. Meg vagyok arról győződve, hogy polgártársaink származásra való tekintet nélkül rokonszenveznek az önkéntes törekvésével a szülőhaza érdekében.”

Pótösszeírás lesz a város területén

Nagyvárad thj. város közigazgatási osztálya 40.170—1941. szám alatt a következő hirdetményt adta ki:

Alulírott Nagyvárad thj. város polgármester, jelen hirdetmény útján, az összes érdekeltnek tudomására hozom, hogy az 5800—1941. M. E. számú rendelet 2. paragrafus értelmében, a visszafoglalt délvidéki területeken megtartandó 1941-ik évi népszámlálással kapcsolatban a város területén pótösszeírás lesz az 1941. február havában végrehajtott népszámlálás kiegészítése képpen.

Ehhez képest felhívom mindazokat, akik az 1941. évi február hó 1. és 15. napja között nem tartózkodtak Magyarországra akkori területén, tekintet nélkül arra, hogy ideiglenesen voltak távol, vagy állandó lakhelyük az akkori határokon kívül volt, ha állandó lakhelyük az 1941. október 11. napján Magyarországnak a délvidéki terület visszacszerzése előtti területére esik, továbbá felhívom mindazokat, akik 1941. február 1—15. napja között tartott népszámlálásból bármely oknál fogva kimaradtak, hogy az 1941. október hó 11. és 14. napja között a városban, II. em. 17. sz. helyiségben összeírásuk céljából mindenkor délelőtt 9-től 12 óráig jelentkezzenek és a személyazonosságukat igazoló okmányaikat hozzák magukkal. Nagyvárad, 1941. október 2. Dr. Soós, polgármester.

„Pannonia” Grillben

október 1-től

ONDRA MILLY

énekel

Seress Jenő zenebaráival

Fokozódó erővel vívják a németek az atlanti óceáni csatát

13 millió 717 ezer tonna ellenséges hajótér süllyedt el a háboru kitörése óta

Berlinből jelentik (NTI): A csütörtöki hadijelentés kiegészítéseként, katonarészeiről közlik, hogy az atlanti-óceáni csata ismét az érdeklődés előterébe került, minthogy a német haditengerészet és légierő az előző napokhoz viszonyítva, ismét fokozta az elsüllyesztett hajótér nagyságát. A csütörtöki jelentés közli, hogy szeptember hónapban 683 ezer tonna hajótér süllyesztett el. A háboru kitörése óta elsüllyedt ellenséges hajótér ezzel 13 millió 717 ezer tonnára emelkedett. (MTI.)

Berlinből jelentik: (NTI.) Német harcigépek október másodikára virradó éjszaka Anglia keleti partjai mentén egy hajókaravánból egy nyolcezer tonnás kereskedelmi hajót legnagyobb méretű bombával eltaláltak. Egy másik nyolcezer tonnás hajót szintén súlyos találat ért és kigyulladt. (MTI.)

A Donec-medence egyik fontos vasúti pontját megközelítették a szövetségesek

A Magyar Távíráti Iroda jelenti: A Dnyeper és a Donec között előretörő szövetséges erők sikeresen folytatják a Dnyeper menti szovjet arcvonal felgöngyölítésére irányuló hadműveleteiket és jelentősen megközelítették a Donec vonal egyik sarkpontját alkotó fontos vasúti pontot is. A magyar arcvonalon a szokásos tüzérségi tevékenységen és ői kisebb átkelő kísérlet visszaverésén kívül nem történt jelentősebb esemény. A honvéd légierők néhány egysége szétbombázta az ellenséges arcvonal mögött lévő egyik közlekedési csomópont berendezéseit és ezzel megszakította ezeken a vonalakon a forgalmat. Valamennyi repülőgépeink visszatért.

Ukrainai arcvonal (Stefani): A Stefani Iroda külön tudósítója szerint az olasz csapatok nagy megsemmisítő csatája vége felé közeledik. A csapatok most az egyes zsákok megszüntetését folytatják. (MTI.)

15.000 járművet vesztett a szovjet a Dnyeper és Deszna között

Berlinből jelentik (NTI): Katonai részről közlik, hogy a Dnyeper és Deszna kanyar közötti harcok során az eddigi becslések szerint több mint 15.000 szovjet járművet zsákmányoltak vagy semmisítettek meg a német csapatok. A bolsevistáknak az a sok járműve, mely az áttekinthetetlen erdős és mocsaras terepen maradt, nem foglaltatik ebben a számban. Ezenkívül eddig nyolcezer lovat szedtek össze ezen a területen a német csapatok és terelték gyűjtőtáborokba. (MTI.)

Nagy károkat okoztak a német gránátok a leningrádi Kirov Művekben

Berlinből jelentik: Mint a Német Távíráti Iroda katonai helyről értesül, a nehéz német tüzérség szeptember 3-án és október elsején nagy hatással lőtte Leningrád sok fontos ipartelepét. A főcélpont a leningrádi Kirov-művek volt. Ez a gyár a szovjet

egyik legfontosabb fegyverkezési üzem. Már a világháborúban is nagy jelentősége volt és úgy beszéltek róla, mint az német Krupp-gyárról. Megfigyelések alapján megállapították, hogy a német gránátok a gyár berendezésében nagy károkat okoztak. (MTI.)

Leningrád közelében megszállták a német csapatok a cári palotákat

Berlinből jelentik: A Német Távíráti Irodához katonai helyről érkezett értesülés szerint a német csapatok a Leningrád környéki hadműveletek során megszállták a várostól délnyugatra elterülő történelmi cári palotákat, amelyeket értékes műkincsei miatt Kelet Versaillesnek neveztek. A kronstadti szovjet ütegek hiába igyekeztek meggátolni az itt összegyülekezett szovjet erők bekerítését. A

tüzelés sok esetben károkat okozott a kiterjedt díszkertekben, azonban a német gyalogság és tüzérség rohamát nem voltak képesek feltartani. A németek az ellenségnek súlyos veszteségeket okozva az utolsó szovjet ellenállási fészkeket is kifüstölték. A történelmi jelentőségű kastélyok nagyrészt sérteletlenek maradtak és a kivoruló bolsevisták részéről gyújtott tüzeket a német katonák gyorsan eloltották. (MTI.)

PAPEN ÉS CLIDIUS TANÁCSKOZÁSAI ANKARÁBAN

Istanbulból jelentik: (B. T.) Pápa német nagykövete tegnap Ankarában tanácskozott Clodius dr. követtel, annak szállóbeli lakásán. Utána közölték, hogy Clodius ankarai tartózkodását további egy héttel meghosszabbította. Pápa is elhalasztotta tervezett isztanbuli utazását.

Átvette hivatalát Pakocs Károly szatmári apostoli kormányzói helynök

Nagyvárad. Saját tud. A Magyar Lapok beszámolt már arról, hogy Márton Aron gyulafehérvári püspök október 1 óta a szatmári és nagyvárad szétválasztott és kiegészült egyházmegyék apostoli kormányzója Pakocs Károly kanonokot nevezte ki általános helynökévé.

Pakocs Károly apostoli kormányzói helynök a szatmári káptalan előtt letette a hivatali esküt és október hó 1-én, szerdán reggel már át is vette hivatalát.

Az esküt a káptalan tagjainak jelenlétében, Losvay Lajos apátkanonok kezébe tette le, aki az új apostoli kormányzót meleg szavakkal köszöntötte. Pakocs Károly kormányzói helynök meghatottan mondott hálát az üdvözlésért.

Szerdán reggel megtörtént a hivatal átvétele. Az átvétel alkalmával már az újra egyesített egyházmegye

ügyeinek átvételét hajtották végre. Így a román megszállás alól felszabadult területen kívül Pakocs Károly apostoli kormányzói helynök átvette a csonka-magyar területen maradt mérki kormányzóság, továbbá a volt cseh-szlovák területen volt ungvári kormányzóság ügyeinek intézését is. A Szlovákia területén, megszállás alatt lévő hat plébánia ügyeinek végzését az eperjesi püspökség intézi.

Pakocs Károly kinevezése az egész egyházmegyében, az egész ország katolikus-ágának körében osztatlan örömet váltott ki. A sok megpróbáltatást s most kiegészült egyházmegye sok problémája vár megoldásra. Pakocs Károly egyénisége és munkabírása biztosíték arra, hogy az egyházmegye újra virágzásnak indul.

Ugy értesültünk egyébként, hogy Pakocs Károly lemondott képviselői mandátumáról.

A Magyar Revüszinpad ellen foglalt állást a színügyi bizottság

Nagyvárad. Saját tud. Pénteken délelőtt a városháza kistermében ülést tartott a városi színügyi bizottsága dr. Soós István polgármester elnöklésével.

Az ülésen Putnik Bálint színigazgató számolt be a társulata szervezéséről és ismertette a tagok gázsiját.

Az igazgatói jelentéssel kapcsolatban dr. Soós István polgármester megállapította, hogy a szervezés körül dicséretes buzgóságot tapasztalt, a tagok névsorában azonban olyan művészeket is hallott, akik eddig nem szerepeltek. Ezzel kapcsolatban megkérdezte a polgármester, hogy a társulat nincs-e túlméretezve? Putnik Bálint igazgató szerint a debreceni Csokonai színház ugyanilyen létszá-

mú társulattal rendelkezik.

Ezután a színügyi bizottság kimondta, hogy a társulathoz minden erkölcsi támogatást megad.

Dr. Medvigy Ferenc azt kérte, hogy az évtizedekig Nagyváradon színészkedő Tóth házaspár iránt mutassa ki háláját a város valamilyen formában. Tóth Elek és Pogány Janka nagy érdemeket szereztek a magyar művészet áldozatos szolgálatával. Sajnálja, hogy a színészpár Kolozsvárra szerződött, a város részéről azonban megérdemlik a hálának valamilyen formáját.

Dr. Soós István polgármester kijelentette, hogy a főispánnal egyetértésben megtalálják a megfelelő módot a Tóth házaspár kitüntetésére. Ki-

fogásolta a polgármester, hogy a bérletezés nem járt kellő eredménnyel. A páholyokat a legjobb keresztény közvélemény tölti meg, kívánatos volna, ha a földszinten is megfelelő számú bérletet tudna felmutatni a színház.

Ezután Putnik Bálint igazgató bejelentette, hogy pénteken megtelik a színház, szombaton kielégítő a színház látogatottsága, vasárnap nagyon jó, örvendetes, hogy a szegényebb néposztály is szívesen látogatja a színházat. Bejelentette még az igazgató, hogy a tisztviselők részére 40—50 százalékos kedvezményrel bérletet bocsájt rendelkezésre. A bizottság nagy örömmel vette tudomásul a bejelentést és megbizta dr. Dalló Gyulát, hogy legyen segítségére a színháznak a tisztviselői bérletek sikere ügyében.

Ezután a színházi szerződést ismertette dr. Dalló Gyula tanácsnok, amit a bizottság általánosságban és részleteiben is elfogadott.

A bizottság a tervezett Magyar Revü szinpad engedélyének megadására ellen foglalt állást.

Megkezdődött Vágó Pál bűnügyének tárgyalása

Budapestről jelentik: Óriási érdeklődés mellett kezdte meg a törvényszék Vágó Pál voit nyilas képviselő bűnügyének tárgyalását. Vágó, mint ismeretes, leánya kéréjét, Ecsedi Bálint Imrét törös botjával leszurta és a sérülésekre Ecsedi belehalt. A vádirat szerint Vágó beismerte tettét és részletesen elmondta a tragédia előzményeit. A tárgyaláson az elnök kérdésére, hogy bűnösnek érzi-e magát, Vágó nemmel felelt, majd részletes vallomást tett. A tárgyalás lapunk zártakor még tart.

SZIGORU ELLENŐRZÉS AZ EGÉSZ PIACON. A pénteki hetipiacon meggyőződünk róla, hogy az illetékes hatóságok a legnagyobb szigorral és eréllyel lépnek fel minden egyes esetben. Ott, ahol az árusítók nem mutatkoznak hajlandónak a megállapított áron adni az élelmiszereket: hatósági segédlettel mérik ki a készleteket. Számos esetben jegyzőkönyvet vettek föl azokról, akik akár pár fillérrel is drágábban akarták árusítani az egyes cikkeket. A közönség saját érdekeit szolgálja akkor, amikor segítséget nyújt a hatóságoknak az árdragítók példás megbüntetésére.

FILMOKTATÁS A NAGYVÁRA. DI SZENT VINCE INTÉZETBEN. A Szent Vince Intézet polgári leányiskolájában megkezdődött a vallás-és közoktatásügyi minisztérium rendelete szerint a filmoktatás. A tantermeiket a legmodernebb típus szerint rendezik be filmoktatásra. 16 milli. méteres keskeny iskolai film érkezik hetenként Budapestről. A hangos film még egyelőre nincs felszerelve. A Szent Vince Intézet elemi iskolájában a hitoktatás is mozi segítségével történik.

FELHÍVÁS A VOLT CS. ÉS KIR. 1-ES HUSZÁROKHOZ. F. hó 4-re hirdetett bajtársi találkozóink a terem elfoglalt volta miatt egy hét múlva, azaz f. hó 11-én d. u. 4 órakor lesz megtartva.

Löwenstein és az erdélyi indulá

Néhány hónappal ezelőtt cikk jelent meg lapunkban a nagyváradi Angyal-drogériáról, egy olyan minősíthetetlen esettel kapcsolatban, amely méltán háborította fel Nagyvárad egész keresztény magyar közvéleményét. Azt írtuk meg röviden és ríktó színek alkalmazása nélkül, hogy Löwenstein József zsidó drogista főutcai üzletében egy magyar uriaszony, — aki bizonyára csak pillanatnyi elv-feladással tévedt zsidó boltba — nem kaphatta meg ott azokat az árucikkeket, amelyeket keresett, s türelmét vesztve ezt a kérdést kockáztatta meg:

— De egyáltalában mi van ebben az üzletben?

Mire ezt a választ kapta:

— Van kérem erdélyi induló.

Amivel nagyon érthetően, azt a felfogást juttatták kifejezésre az Angyal-drogériában, hogy a magyar uralom csak erdélyi indulóval látta el a felshabadított területeket, egyébbel nem...

A cikkben nyilvánosságra hozott eset megbotránkozta azokat is, akiket — elfásultságukban — már nem érintenek tulságosan a nagyváradi zsidók hasonló jellegű megnyilatkozásai és legszentebb érzéseikben súlyosan megbántva, megtorlást követeltek az üzlettel szemben, ahol ez a komisz kijelentés elhangozhatott. Sminthogy nem vettek észre semmiféle hatósági intézkedést, amely a megsértett magyar közvéleménynek elégtételt szolgáltatott volna, apró egyéni akciókkal igyekeztek megütközésüknek kifejezést adni. Akoriban tömegesen jelentek meg nagyváradi vásárlók az Angyal-drogériában, akik — hogy legalább kielmetlen percekét szerezzenek Löwenstein urnak, — a harag fenyegető tulfűtöttségével hangjukban erdélyi indulót kértek.

— De... kérem, — dadogott ilyenkor elsápadva a tulajdonos, — félreértés van a dologban...

— Semmi félreértés — mondták a vevők — mi tudjuk, hogy itt erdélyi indulót árulnak. Mi is akarunk egy példányt belőle

Löwenstein ur hebegett, mentegetőzött, magyarázni kezdte, hogy ő kitűnő magyar, aki reggel a Magyar Hírszekeggyel ébred és este nemzeti színpárnára hajtja fejét, de természetesen nem sikerült lecsillapítania a felháborodás hullámaint és heteken, hónapokon át sokkal keresettebb cikk lett az Angyal-drogériában az erdélyi induló mint akármelyik illatküszelgeség.

Fővárosi lapok is átvették cikkünket s az egész ország közvéleménye előtt megkérdőjelezték az Angyal-drogériát. Mire Löwenstein ur nyilatkozta: tett közzé a drogisták szaklapjában, amelyben enyhe célzásokat alkal-mazva a Magyar Lapok szerepére álltalsaban, — értsd: békebontó, gonosz, heccépláncoló sajtótermék — szemenszedett valótlanlanságnak mondtja a cikkben foglaltakat, amiért meg is indította a bűnvádi eljárást a szerző el-

len s rövidesen abban a helyzetben lesz, hogy közölheti a bíróság ítéletét, amely a magáról megfedekezett újságíró szigorú megbüntetésével megállapítja majd az állítások valótlan-ságának tényét és méltó elégtételt szerez neki, a megrágalmazott magyar hazafinak.

A feljelentés csakugyan meg is történt, a bűnvádi eljárás valóban megindult. A vizsgálóbíró ki is hallgatta a cikk íróját és perrendtartásszerűen B. 3970—1941.—5. szám alatt hozott végzésében 15 napi határidőt szabott Löwenstein József főmagánvádlónak, hogy vádiratát nyújtsa be.

Löwenstein urat ügyvéd képviselte az ügyben, aki tökéletesen tisztában van a perrendtartási határnapok elmulasztásának következményeivel. Bizonyára elő is jegyezte határidőnap-tárában a vádirat beadásának utolsó lehetőségét, talán el is készítette főmedvényét, amelyben éppugy mint a feljelentésben, kétségkívül rámutatott a főmagánvádló elévülhetetlen hazafini érdemeire és megrázó szavakkal kérte a rágalmazó újságíró megfenyítését.

Inas, iparostanonc vagy — iparos tanuló?

Írta: Jeszó Sándor, tanár

A Baross szövetség helyi szervezete értelmiségi csoportjának legutóbbi értekezletén, a csoportot legközelebről érintő problémával kapcsolatban — hogy lehetne legeredményesebben megkedveltetni közép-osztályunkkal a kereskedelmi és ipari pályákat — sok életrevaló gondolat vetődött fel. Jómagam, mint a helybeli állami szakirányú iparostanonciskola tanára, mivel hivatásomnál fogva is közvetlen közlőrl látom és tanulmányozhatom a magyar iparosifjúság sorsát, fiaimk ivari pályá iránti iszonyának főokát abban jelöltem meg, hogy közvéleményünk ezen a téren még mindig a múlt század derekán felejtkezve, iparos ifjainkban jórészt bizony még ma is a régi majsztramné asszony által dirigált gyermekpesztrálkodás és egvéb magasztos házkörűli teendőkre szorított, jószót sosem kapó szurtos sihedert lát s a kérdéssel komolyabban csak olyan okból és alkalommal foglalkozik, amikor roszianuló csemetéjét inaskodás ígéréttel próbálja nagyobb szorgalomra serkenteni.

Ilyen terde beállítás mellett aztán kívánható-e, hogy az egymást követő fiatal generációkban kedvezőbb fogalom alakuljék ki az inasi foglalkozás körül, mint a többi gyermekijesztető mókárokról? Az ilyen aláfestés után elvárható-e, hogy ifjúságunk az-al a szeretettel töduljon az ipari pá-

lyákra, mint ahogy azt az ügy fontosságga nemzeti és kulturális szempontból is megkivánná? — Bizony nem! S ezt a hibát már csak tetőzik egyesek azzal az eléggé el nem ítélhető rossz szokással, amikor a régi inasvilággal egynapcn nem is említethető, modern iparosnevelő intézményeinket — nagy felületességgel — még ma is inasiskolának, inasothon-nak, a benne nevelkedő ifjúságot meg közönségesen inasnak nevezik.

De közben, ugylátszik, Löwenstein ur leintette ügyvédjét: ne legyen oly tultubuzgó. A per kimenetele kissé kétséges... mert az a kijelentés, mint azt közben a rendőrség politikai osztálya is megállapította, tényleg elhangzott az ő üzletében. Lassabban tehát a testtel. Felejtjük el ügyvéd ur ezt a kis határnapot... Hadd aludjon az ügy. Ne kavarjuk...

S a cikkíróhoz tegnap, B.—3970—941.—6. szám alatt hivatalos értesítés érkezett a nagyváradi kir. törvényszék-től, mely szerint sajtó utján elkövetett vétség miatt ellene indított bűnügyben a kir. örvényszék a Bp. 27. §-a és a St. 52. §-a alapján az eljárást megszünteti, mert Löwenstein József főmagánvádló a vizsgálóbíró által meg-szabott 15 napos határidő aiatl vad-iratát nem nyújtotta be.

Löwenstein József ezzel beismerte saját bűnösségét.

A sajtóvétség miatt megindított bűnvádi eljárás végetért, de nem maga a Löwenstein-ügy. A nagyváradi keresztény magyar közvélemény feljegyezte nyilvántartásába a nagyigényű főutcai üzletben elhangzott kijelentést, s megtorló intézkedéseit nem köti perrend-tartási határidőkhöz. (*)

Frenczel Sándor

tükör és üvegcsiszolda

Tábla-üveg nagy raktár
Olcsó ablaküvegezés

Képkerekezés
Nagyvarad, Szt. Janos utca 48.
Telefon: 19-13

úgy az ipari, mint tanügyi hatóságaink törekvése is, hogy nagyobb városaink iparos tanulói — legalább négy középiskolai előképzettséggel — elég tanult és műveltek is legyenek az egyre fejlődő szakmai tudományok elsajátításához. Innen magyarázható a tanuló cím előtérbe kerülése.

Magának az inas szónak ipari körökben való elhanyagolása miatt azonban egy pillanátig se tájjon a feje nyelvkincsünk őreinek, mert hiszen az urasági-inasok még mindig elég „tekintélyes” testület ahhoz, hogy ápolja, megőrizze, — sőt a jövőben kizárólag csak a maga részére sajátítsa ki ezt a remek csengésű titlust...

Hogy a tanonc kitejézés nem magyaros? Hát ebben a kérdésben aztán én is igazat adok tagtársamnak és az ilyen szószőrnyeteg kiáltására ezenel felajánlom szerény képességeimet. A tanonc szó nyelvtani alapon boncolgatva is tökéletlen képződmény s szinte a nyelvújítás előtti időkből kifejezett, semmi csiszolásra nem érdemesített mostoha szavak fűlsértő hangja cseng belőle, amikor — nyelvművelő illetékeseknk nagyobb dicsőségére — a lelen c, fe-gyenc és tolonc kitejézésekkel együtt kapott polgárjogot hivatalos használatra is.

Ezért is tiltakozunk kell a magyar iparos ifjúság tökéletlen elkeresztelése miatt, de szót keil emelnünk abból a szempontból is, mely a társadalmi választalak teljesleges kiszélesítését jelenti abban a vonatkozásban, amikor az iparos ifju — az ő minden tekintetben egész embert kívánó tanulmányi pályáján — a más iskolát végző tanuló kortásával szemben — mindössze csak inas, jobb esetben tanonc lehet.

Tiltakozik ez ellen minden jóízű magyar. És elsősorban tiltakozik az a nagyváradi iparosság, amely a 22 éves rabság alatt megbonthatatlan egységével, izzó magyarságával a legkisebb műhelyben is bevehetetlen várat képezett a magyarirtó hadjárral szemben.

Ezért is kívánatos megindítani a felvilágosító harcot, mert a mai ipari mesterseget választott és komoly elméleti kiképzést nyerő ifju már rég kinőtt az inasi fogalom-körből és épp olyan tanuló lett, mint bármely más iskolának a tanulója.

A közvélemény ilyen irányú alkuldsával, a bejezését váró Szaroveszky-utcai háromemeletes palota már megérheti, hogy nem inasiskolának fogják hívni s ennek következősekképpen mindnyájan megérthetjük, hogy annak falai között helyt követel majd magának az a társadalmi osztály is, amely eddig csak a helytelen előítéletek miatt hiányzott az iparos tanulóik sorából.

FIGYELEM!

Hölgyeim! Ne siessenek őszi és téli kabátot vásárolni! Pár nap múlva megnyílik a

„Bihari Modellház”

Kossuth-u. 5. sz., ahol olcsón vásárolhat saját készítményű kabátot, kosztümöt és leányka kabátot. Nagy mértékszabóság. Őriási szövet választék. Hozott anyagból is a legkényesebb izlést is kielégítően, a legújabb modellek után 24 óra alatt készülnek

Eldobott égő cigaretta, vagy a kéményből kipattanó szikra okozta a Carmen cipőgyárban pusztító tüzet

150 munkást ítelt tétlenségre a tűz. Pótolhatatlan nyersanyagok hamvadtak el a tűzvészben

Nagyvárad. Saját tud. Csütörtökön este kevéssel hét óra után a Carmen cipőgyár egyik épületének padlásán tűz ütött ki, amely gyorsan tovább terjedt, rövid idő alatt mintegy harminc méteres szakaszon lángborította az épületrész tetőzetét és átterjedt az első emeleti műhelyekre is.

A tűz keletkezésekor az esti munkáscsoport mintegy 300—400 munkása dolgozott a gyárban, s épp vacsoraszünetet tartottak. A kigyulladt épületben tartózkodók rögtön észrevették a tüzet, percek alatt riasztották a gyárat, s az éjjeli portás azonnal felhívta távbeszélőn a tűzoltóságot, a rendőrséget, Mónus igazgatót és a felügyelőket. Mónus igazgató egynegyed nyolckor már megjelent a helyszínen, s a tűzoltóság kivonulásáig irányította a gyár készültését, amely házi tűzoltó felszerelésével mindent elkövetett, hogy elejét vegye a veszedelemnek.

Munkába áll a tűzoltóság

Fél nyolc órakor már munkában állt a tűzoltóság is. De ekkor már páni riadalom vett erőt az egész környéken s nagy tömegek árasztották el a Damjanich-utcát, ahol a gyár főbejárata van és a Hármas-utcat ahonnan a szomszédos Széles-féle asztalos-üzem telepén át az égő gyárépület a legjobban meg volt közelíthető. Mindenki tudta, hogy az égő épületben és környékén nagy mennyiségű, könnyen égő anyag van felhalmozva s ez fokozta a rémületet. Ertestültek a tűzről a szolgálatban nem lévő munkások is, valamint a bent dolgozók családtagjai, akik a halálos aggodalom perceit áldották ki, míg megtudhatták, hogy emberéletben nem esett kár, mert mindenkinek maradt ideje a tűz félszékétől való elmenekülésre.

De így is megrázó jelnetek játszódtak le a gyár környékére sereglett tömegben, mert különösen a város magasabban fekvő pontjairól óriási füst és lángtenger volt látható, aminek megpillantása csak fokozta a tűz méreteiről alkotott elképzeléseket. A kenyérükért aggódó munkások panaszaival, aggódó felkiáltása megindítóan gyűltek a tűzoltó-vezényszavakkal, mi alatt recsegve-ropogva égett a gyár-épület.

Megható önfeláldozással segítenek a munkások

A tűzoltók egyszerre három oldalról támadták meg a tüzet: a Damjanich-utca, a Széles-féle telep és egy másik szomszéd telek felől és Rehák Tamás parancsnok vezénylete alatt emberfeletti munkát végeztek. A gyár munkásai nagy önfeláldozással siettek segítségükre, készséggel rohantak volna bele a legnagyobb veszedelembé is, hogy mentésük kenyéradó munkahelyeiket, úgyhogy a tűzoltóknak még vissza kellett tartaniok őket. A rövidesen kivonult rendőrség pedig a környező utcákról szorította vissza a tömeget, hogy a tűzoltók zavartalanabban teljesíthessék kötelességüket.

Hátráltatta a munkát, hogy nehezen találtak meg az igénybe vehető viz-

csapokat s azonkívül a víznek nem volt meg a kellő nyomása. De a minden oldalról lövelt vizsugarak így is gyorsan megmutatták hatásukat. A lángok terjedését sikerült a kigyulladt épületre lokalizálni, sőt az L alakú épület kisebbik szárnyára nem is tudtak átsapni a lángok.

Életük kockázatásával mentették ki a tűzoltók a gyúlékony és robbanó anyagokat

A gépek kimentésére és az épületben felhalmozott nagytérfű és a mai viszonyok mellett részben pótolhatatlan nyersanyag eltávolítására gondolni sem lehetett. De kiszámíthatatlan fejleményeknek vették elejét a tűzoltók

azáltal, hogy a pincehelyiség raktárai-ból életük kockázatával hordták ki a benzinnel, acetonnal és más robbanó és gyúlékony vegyi anyagokkal telt hordókat, tartályokat, miközben fejük felett fojtó füstöt árasztva, égett nemcsak a tető, hanem az első emeleti műhelyek egy része is.

A tetőszerkezet végig az épületrészen a lángok martaléka lett és több helyen beomlott az első emelet mennyezete is. A tűzoltók munkája azonban itt megállította a lángok terjedését s éjjelig az oltás már befejezést is nyert. De még a hajnali három óráig tevékenykedtek és örködték derék tűzoltóink a romok között, amelyek még a reggeli órákban is füstölögtek.

A tűzvész rombolásának színhelyén

Reggel nyolc órakor Mónus igazgató végigvezette a sajtó képviselőit a szerencsétlenség színhelyén. A gyár bejárati épülete, ahol az irodák vannak elhelyezve, továbbá a gyárudvar jobb és baloldalán lévő hatalmas, többemeletes főépületek semmi kárt sem szenvedtek. A jobboldali nagy épület tűzfalához tapadt az egyszintes, a többihez viszonyítva alacsony épület, amelyen a tűz pusztító munkáját végezte. A nemez hócsizmákat készítő osztály műhelyei sorakoznak itt. A félig összeomlott, üszkösgerendák között lehet látni a padlásra, ahol helyenként még láthatók a bőr és filchulladékok, amelyeket, kétségkívül nem túlzott óvatossággal, ott halmoztak fel. Érdekes azonban, s ez az illetékesek mentességére szolgál, hogy a hulladékok nagy tömegeit nem is tudták elhamvasztani a lángok, úgy hogy ezek helyenként még a szigetelő szerepét is játszották. Az első emelet, amelynek építménye tűzbiztonsági szempontból súlyosan ki-

fogásolható, nagyon megrongálódott. Félíg kész, fatalpu csizma-részek hevernek itt szerte-szét, részben a lángoktól megpörkölvé, de mindenütt az idelövelt roppant vízmennyiségtől elárasztva. Ezekben a műhelyekben csak kisebb értékű, kézi gépek vannak felállítva, amelyek, ha teljesen tönkrementek is, nem jelentenek nagy veszteséget. A többi berendezési tárgyak is használhatatlannokká váltak a félig kész anyagokkal együtt. Az emeletnek azonban vannak műhely és raktár-részei, ahová nem hatoltak át a lángok, pedig ezeket csak deszkafalak választják el.

A földszint mennyezete sehol sem omlott be. Itt egymás mellett állanak a kisebb-nagyobb gépek, amelyek az utolsó időben teljes üzemmellel dolgoztak. Mind barnás-fekete vízben állanak, füst és korom lepte el őket és szennyes lé csöpög valamennyiről. Csak az üzembelhelyezéskor fog kiderülni, hogy használható állapotban maradtak-e.

Nagy veszély fenyegette a Széles-asztalosüzemet

Elképesztő azonban, ha a leégett tetejű épület közvetlen környékét veszi szemügyre az ember. A szűk területen rengeteg mennyiségű faanyag van felhalmozva egészen a szomszéd telek deszkakerítéséig. Azonkívül a kárt szenvedett épület mellett, egy épülőfélben lévő raktárhelyiségben nagy tömegekben állanak a fátelphulladékok és gyaluforgács-halmazok, amelyeket a gyár vezetősége a munkások számára gyűjtött össze tüzelőnek. Ha a lángok átsapnának ide, akkor a tűz menthetetlenül elharapozik a szomszéd asztalos-üzem fűrészteleire is, ami beláthatatlan következményekkel járhatott volna.

Mónus igazgató a következőket mondotta munkatársunknak.

— Mindenekelőtt dicséret illeti a tűzoltóságot és annak kitűnő parancsnokát. Nagyszerű, önfeláldozó munkát végeztek. Nekik köszönhető, hogy nem keletkezett akkora tűzvész, amely az egész Ujvárost lángba boríthatta volna. S nekik köszönhető, hogy a gyár

üzemképes állapotban maradt. Mint látható: az összes többi műhelyekben zavartalanul folyik a munka. A leégett épületrész e pillanatban mintegy 130—150 munkást itél tétlenségre. De ezek száma is rövidesen legfeljebb 60-ra lesz csökkenthető. Természetesen ez nem jelenti azt, hogy a gyár az ideiglenesen dolgozni nem tudó munkásokról ne gondoskodniék.

Mi okozta a tüzet?

Hogy miből keletkezett a tűz, azt a folyamatban lévő vizsgálat fogja megállapítani. Most hallgatják ki a munkásokat és munkásnőket, akik a tűzfészek közvetlen közelében tartózkodtak a szerencsétlenség keletkezésekor. Az egyik feltevés szerint gondatlanság történt: valaki égő cigarettát dobott el. A mások feltevés szerint a gyárépület egyik kéménye hibás volt s a kúrtó egy részén át szikra pattanhatott ki a padláson felhalmozott hulladékokra, amelyek tüzet fogtak. Vanak természetesen más feltevések is, s

tekintettel arra, hogy a gyárnak hadi-üzem jellege van, az illetékes közegek fokozott szigorral járnak el a felelősség megállapítására.

A kárt, amely egyébként biztosítás útján megtérül, még nem becsülték fel. Kétségtelen azonban, hogy a részben alig pótolható filc- és bőrányagok elhamvadása s a gyár üzemében épp a legfontosabb munkaidőben bekövetkezett zökkenő oly nagy kárt jelent, amit nem könnyű számokkal kifejezni.

A tűzről a gyár igazgatósága a következő nyilatkozatot adta ki.

Nyilatkozik a Carmen cipőgyár igazgatósága

A csütörtök esti tüzessel kapcsolatosan a Carmen cipőgyár igazgatósága a sajtó számára a következő nyilatkozatot adta ki:

— A tüzet este 7 óra után, a gyár egyik munkása vette észre. A munkás látta, hogy az egyik ablakon füst tör ki és azonnal segítségért kiáltott. A tűz a gyártelep egyik teljesen különálló osztályán, a fűző, hócsizmák felsőrést készítő osztályon tört ki, úgy, hogy a többi épületek egyáltalán egy pillanatig sem forogtak veszedelemben. A segélykiáltást Nagy, Jakab és Schmidt mesterek hallották meg elsőnek és azonnal értesítették a tűzoltókat, akik teljes felszereléssel rögtön ki is vonultak. A gyári munkásság és az alkalmazottak elsősorban igyekeztek a raktárhelyiségekben felhalmozott és robbanásnak könnyen kitért anyagokat védett helyre szállítani. Ez sikerült is teljes mértékben és ezzel meg lehetett akadályozni komolyabb szerencsétlenséget. A tűzoltóság egyszerre négy oldalról támadta meg a tüzet és bár a gyártelepnek ez a része nagyrészt elpusztult, egyáltalán nem befolyásolja a Carmen cipőgyár további zavartalan munkáját, ahol pénteken reggel a munkások szárai ismét elfoglalták helyüket és dolgoznak.

— A különosztályon történt tüzet a legnagyobb valószínűség szerint nem rövidzárlat, hanem egy kéményből kipattanó szikra idézhette elő. Ezt különben egész pontosan a hivatalos hatósági tűzvizsgálat során fogják majd megállapítani.

— Kötelességének tartja a Carmen cipőgyár igazgatósága a lapok útján is legnagyobb elismerését és köszönetét kifejezni a városi tűzoltóságnak. A tűzoltók halálmegvető bátorsággal vették magukat a mentési munkálatokba és ezeknek a derék tűzoltóknak bátor és önfeláldozó munkájának köszönhető, hogy nemcsak, hogy semmiféle szerencsétlenség nem történt, de az anyagok nagyrészt is sikerült megmenteni.

A Népművelődési Bizottság megünnepli október 6-át a színházban

A Népművelődési Bizottság színházi előadásai során f. hó 6-án, hétfőn este — az aradi vértanúk emléknapján — 3/4 órai kezdettel Fekete Pál „Hajnalodik” című hazafias tárgyú színműve kerül előadásra.

Egységes jegyárak: földszinti ülőhely és páholyülés személyenként 1 P. erkélyülés — 50 P. állóhely — 30 P.

Jegyek elővételben naponta déli 11—1 és délután 6—7 óráig a Népművelődési Bizottság titkári hivatalában (Hitler Adolf-u. 15. sz.), este pedig a színház pénztáránál válthatók.

H I R E K

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
NAGYVÁRAD,
 SZILÁGYI DEZSŐ-UTCA 5 SZÁM.
 Telefon: 12—27.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 30
 félévre 15, egy óra 2.50 pengő
 Postatakarékpénztári csekk számlánk
 száma: 72.301.
 Kéziratokat nem adunk vissza.

A KORMÁNYZÓI PÁR MEGTEKINTETTE A NÉMET ÉPÍTÉSZE-TI KIÁLLITÁST. Budapest, a Magyar Távirati Iroda jelenti: A Kormányzó Ur Öfóméltósága csütörtökön a kora délutáni órákban, hitvese társaságában, Jagow német birodalmi követ vezetésével meglátogatta a német építészeti kiállítást. A kiállítási termeket alaposan végigszemlélte és különös meglepedésének adott kifejezést a látottak felett.

A MINISZTERELNÖK EBÉDET ADOTT A TÁVOZÓ ARGENTIN KÖVET TISZTELETÉRE. Budapestről jelentik (MTI): Bárdossy László miniszterelnök és felesége a távozó argentin követ tiszteletére ma ebédet adott a miniszterelnökségi palotában.

Dr Kajdy Lajos rendőrkapitány nyerte a Rubletzky szobrot. Nagyvárad. Saját tud. Csütörtökön délután hat órakor tartották meg az Ujságíró Otthon nagytermében Molnár Róza és Rubletzky Géza műtárgysorsolását, amelyen a hatóságokat dr Varga László városi tanácsos és Deák Albert pénzügyigazgatási tisztviselő képviselték. A megejtett sorsoláson az első számmal, (101) dr Kajdy Lajos rendőrkapitány nyerte meg Rubletzky Géza szoborművét. A többi kihuzott számok: 127, 149 és 33, miután ezek nem keltek el, nem is nyertek.

TANNER FINN KERESKEDELMI MINISZTER HAZAUTAZOTT NÉMETORSZÁGBÓL. Stockholmból jelentik (NTI): A svéd távirati iroda értesülése szerint Tanner finn kereskedelmi miniszter Németországból hazatérőben Finnország felé. Stockholmba érkezett. Innen vonaton utazik tovább Helsinkibe. (MTI)

Tizennyolc biharmegyei gazda ellen indult eljárás kukorica drágításért. Nagyvárad. Saját tud. A rendőrség 18 környékbeli gazda ellen indított szigorú eljárást, mert a piacra beszállított kukoricát jóval a maximális áron felül adták. A kukoricát elkobozta a rendőrség és letétbe helyezte. Az árdragítók minden bizonnyal példás büntetésben részesültek, de hibás a közönség is, amely hajlandó áron felül is vásárolni, ahelyett, hogy a közönség érdekében szigorúan ragaszkodna a törvényes árakhoz.

SZOMBATON LESZ SZÜRTSEY JÓZSEF TESZ ELNÖK TEMETÉSE. Budapestről jelentik (Bud. Ért.): A tragikus hirtelenséggel elhunyt Szürtsey Józsefet, a TESZ országos ügyvezető elnökét október 4-én temetik a Székesfőváros által adományozott díszsírhelyen.

Kerékpárok

a német ipar remeke, Puch gyártmányu, gumival felszerelve, gyáron darabonként kaphatók

Dr. Bartá Andrásné
 gumiaru nagykereskedő Nagyvárad
 Rákóczi-ut 7.

Találkoznak a négyes honvédek!

Nagyvárad közönsége lelkesen várja a holnapi ezrednapot

Holnap, szombaton kezdődik a négyes honvédek fényes ezredtalálkozója. Nagyvárad társadalma a legmelegebb együttérzésének jeleit tanúsítja minden tekintetben a világháború hősi honvédei iránt. A munkaadók holnap délelőtt fél tízre szabadságolják tisztviselőiket és alkalmazottaikat, akik a 4-ik honvédegységre katonái voltak és fogadják az érkező Szentkereszthegyi *Kratochvíl* Károly altábornagyot, a négyesek parancsnokát. Szombaton este az Ujságíró Klubban nagy társasvárosban vesznek részt a négyesek. A társasvárosban megjelenik dr. *Hlatky* Endre főispán is. A Bajtársi Kör kéri a közönséget, hogy a világháború hősi honvédeknek elvonulási útvonalain, a Horthy Miklós úttól a Rulikovszky-útig, valamint a Nagy Sándor-utcán lóbogózzák fel a házakat szombaton és vasárnap. Az ezrednap rendezősége a legszélesebb körű intézkedéseket tette az ezrednap sikere érdekében.

Az *Isonzó-menti Tárogató* című

frontújság körkérdést intézett a világháború harcai közben a magyar közélet legkiemelkedőbb egyéniségeihez a négyes honvédekről. *Csernoch* János bíboros-hercegérsek a következő nyilatkozatot adta a katona-újságnak:

— A nagyváradai négyeseknek dicsőséges haditettei ismeretesek az egész magyar hazában. Mi itthon hőseinket nem is vidékek szerint osztályozzuk, hanem a nagy, egységes magyar haza egyforma fiainak tekintjük s egyenlő szeretettel vagyunk irántuk. Az egész nemzet hálás kegyelettel gondol hősi tetteikre, tudja, hogy nekik is nagyreszük van abban, hogy ellenségeink hazánk területéről s határaitól elűzve, ők maguk elleneséges földön állanak, ahol nemcsak hősiességükkel szemben tanúsított emberbaráti, galléros bánásmóddal is szereznek dicsőséget a magyar névnek. Hazafias üdvözlét a nagyváradai négyeseknek!

Esztergom, 1918. június hó 5.

Egy elkényeztetett gazdag lány és egy őszinte mérnök szerelmi története a

VÉGRE...!

Főszerepben: Muráti, Páger, Turay, Mály, Bilicsi és a kis Makkai Lacika.

A teljesen átalakított, átépített, modernizált és fővárosi kényelemmel berendezett **Casino Filmszínházban** nyitó diszmisszor.

Munkálatok befejezése miatt nyitás a következő héten.

Engedélyezték a Bánátban a Délvidéki Magyar Közművelődési Szövetség működését. A Magyar Tudósító jelenti: A német megszálló csapatok parancsnoksága engedélyezte a Délvidéki Magyar Közművelődési Szövetség működését a Bánátban. A szervezőbizottság Oláh Lajos elnöke alatt most tartotta meg első ülését és közölte, hogy a bánáti magyar népcsoport vezetője az újvidéki központi vezetőség megbízásából báró Talián Tibor lett. A Bánátot hat körzetre osztották fel. A nagybecskereki körzet vezetői sorában van dr Várady Imre volt jugoszláviai magyar szenátor is. Szűkebbkörű 12 tagú szervezési bizottságot is választottak. Tagjai sorában foglal helyet Nagy Géza alpolgármester is.

MEGTARTOTTA ELSŐ ÜLÉSÉT A HORTHY MIKLÓS JUBILEUMI ALAPÍTVÁNY KURATÓRIUMA. Budapestről jelentik: A Horthy Miklós jubileumi alapítvány kuratóriuma ma tartotta első ülését Bárdossy László miniszterelnök elnöklésével. (MTI)

Egy hónapi fogház nemzetgyalázásért. Nagyvárad. Saját tud. Pintér József nagyváradai lakos iskolaszolga, italos állapotban nemzetgyalázó kijelentéseket tett. Feljelentették, ma tárgyalta az ügyet a törvényszék és jogerősen egy hónapi fogházra ítélte el.

NAGY PUSZTÍTÁST VÉGZETT DÉLJAPANBAN A TAJFUN. Fokióból jelentik: (NTI) Hír szerint a Déljapánban pusztított taifun következtében 39 halázhajó súlyodt el. A házak ezrei omlottak össze. (MTI)

BORIS KIRÁLY TRÓNRALEPÉSÉNEK ÉVFORDULÓJÁT ÜNNEPLI BULGÁRIA. Szófiából jelenti a NTI: Bulgária egész területén nagy ünnepségeket rendeznek pénteken Boris király trónralépésének évfordulója és a bulgár függetlenség napja alkalmából. Hüler vezér és kancellár táviratban üdvözölte az uralkodót az évforduló alkalmából. Dél Dobrudzsa visszatérésének első évfordulóját szerdán ünnepelte Bulgária lakossága.

HALÁLRA ÍTÉLTÉK LAVAL ÉS DEAT MERÉNYLŐJÉT. Amszterdamból jelentik: (NTI) Párizsban Colette Páit, aki öt héttel ezelőtt Laval és Deat ellen merényletet követett el, a rögtönítélő bíróság halálra ítélte. Az ítélt kegyelmi kérvényt intézett Petain államfőhöz. (MTI)

HÁROM SZÉKELY FIUT ISKOLÁZTAT MISKOLC VÁROSÁRA. Marosvásárhelyről jelenti a MTI: Miskolc város törvényhatósága értesítette Maros-Tordamegye főispánját, hogy a város magára vállalja három székely fiú iskolázatását, és el is helyezi őket a kereskedelmi iskola elvégzése után a kereskedelmi pályán. A székely fiúk már el is indultak Miskolcra.

Új rendjelet alapított a Führer. Berlinből jelentik: (NTI) Többszörös rendkívüli háttárság vagy kiváló parancsnok teljesítmény elismeréseképpen a Führer a Német Kereszt Háború Rendjét alapította. Az október 2-iki birodalmi törvénytarban megjelent rendjelet első cikke szerint a német kereszt a német véderő kitüntetésére arany és ezüst kivitelben. A rendjelet szalag nélkül a jobb oldalon fogják viselni. (MTI)

Megjelent a Magyar Szárnyak új száma. A német követség légügyi attaséja nyilatkozik a magyar repülők nagyszerű teljesítményeiről a Magyar Szárnyak új számában. A Tomor vadászszázad naplójának nagyszerű, aranybavessett lapjai elevenednek meg az olvasó előtt. A délukrajnai hősiesség légiharcok eredményeit elevenítik meg a nyomtatott sorok. Bisits repülőőrnagy légitörökijája, Udvardy Jenő repülőszázados a világ minden tájáról összegyűjtött repülő hianyaga teszt változatossá az új számot. A székesfehérvári repülők sportünnepeiről gazdag képanyagot hoz. Ezenkívül a folytatólagos repülőregény, repülőújságírók nyilatkozatai és a gazdag háborús képanyag tarkítják az új számot. A Magyar Szárnyak mindenütt kapható. Kívánságra mutatványszámot küld a Magyar Szárnyak kiadóhivatala (Budapest, VII. Király-u. 93.)

Megkapta az italmérés engedélyt az Ujságíró Otthon. Nagyvárad. Saját tud. Hosszabb kényszerű szünet után a nagyváradai Ujságíró Otthon ismét megkapta az italmérés engedélyt. Azokat az akadályokat, amelyek felmerültek, Ábrahám Vincének, az Ujságíró Otthon népszerű bérlejtőjének sikerült elhárítania, s a kitűnő szakember vezetése alatt most új, nekilendülő élet előtt áll az újságírók gazdasági érdekeit is képviselő Otthon.

Valótlan hír terjesztésért fogházbüntetésre ítélte a törvényszék három vádlottat. Nagyvárad. Saját tud. Pénteken délelőtt tárgyalta a törvényszék három büntetőtanácsa Demian Lőrincé szunyogi románasszony ügyét, aki ellen az ügyészség azért emelt vádat, mert azt a valótlan hírt terjesztette, hogy Bukarestben szerzett értesülése szerint 6 hónap múlva jönnek a románok. A törvényszék Demiannét 15 napi fogházbüntetésre ítélte jogerősen. — Porzsák Gábor és Máté Sándor biharszentandrásai románok hasonló módon nyilatkoztak, azt a valótlan hírt terjesztve, hogyha átvonulnak a németek, a románok jönnek hejyettük. A törvényszéki tanács, tekintettel büntetlen életükre 15—15 napi fogházbüntetésre ítélte s miután az ítélet jogerőre emelkedett, a vádlottak azonnal megkezdtek büntetésük kitöltését.

Őszinte mozikritika

A nagy riport

— Amerikai bűnügyi vigjáték a Belvárosi Mozgóban. —

Élvezetes szórakozást nyújt a Belvárosi Mozgó legújabb műsora.

Pompás híradók vezetnek be ezt a műsort. A hadi híradók élet-hű képeket adnak a keleti front gigászi mérközéseiről.

Az egyfelvonásos bűnügyi életkép a legtanulmányosabb és leérdekfeszítőbb pillanatfelvételt az életből. Igaz, hogy amerikai, de annyira örök emberi, hogy a legközvetlenebbül szól szívünkhöz. A „Halászó Medve” színes rajzkockái az ilyenemű filmek között egyike a legjobbaknak.

A műsor fődarabja a „Nagy riport.” Amerikai bűnügyi vigjáték. Amerikai mentalitással, életformákkal, gondolkozással van telítve, de ebből a darabból is állandóan kicsendülnek az örök emberi érzések, úgy-hogy mindvégig lebilincselő hatással van ráunk.

Aki kellemesen és jól akar eltölteni két órát, az feltétlenül nézze meg a Belvárosi Mozgó műsorát.

Belvárosi mozgóban
Az ujonnan felszerelt gépekkel
Pénteken utoljára: **A nagy riport,**
bűnügyi vigjáték.
Szombattól:
300.000 pengő az utcán
ragyogó magyar vigjáték.

Tel. 13-51. **Korona Filmszínház** Kossuth u. 1
Pénteken utoljára: **Garcia futárja**
Szombattól
A FEKETE VÉNUSZ
Josephine Bakerell
Pótkép. Híradó.

Apolló filmszínházban
Szelezky Zita, Kiss Manyi,
és **Latabár** bűbájos vigjátéka
Édes ellenfél

GAZDASÁGI ÉLET

Erdélyi adósságrendezés

Irta: nemes Tapolcsányi Kálmán, v. bankigazgató

A címet mindjárt kiegészítem, mert egyrészt csak a visszatért erdélyi területek adósságainak rendezéséről, másrészt azonban a visszatért egyéb keletmagyarországi területek adósságainak rendezéséről is kívánok szólni.

A kérdés nem egyszerű és inkább komplikáltnak nevezhető, annak dacára, hogy azt a román állam már „rendezte”, sőt éppen azért, mert „rendezte”. Epp ez a rendezés, melyet „konverzió” néven ismer Erdély és Kelet-Magyarország magyar népe, okozta azokat az anomáliákat, melyek a magyar lakosság jelentékeny részének, közte épp a középosztályának tönkreteljesítésével egyértelműek.

A konverziós törvény román kormánykörök szerint az eladósodottakon akart segíteni s ez a cél nagyon tetőzetős volt azok szemében, akik az u. n. konverzió előnyeit élvezték, de siralmas volt következményeiben azokra nézve, akiknek vagyonát elvette. Mert ne gondoljon senki arra, hogy ez a rendezés igazságos, vagy akár csak szociális lett volna.

Három csoportba sorolhatók azok a tartozások, melyeket a konverziós törvény a hitelezőkkel szemben megszüntetett. Az egyik csoportot az agrártermészetű tartozások képezték, melyekre nézve 50%-os törlesztést mondott ki a törvény, de úgy, hogy a fennmaradt 50% is 34 félév alatt fizetendő meg, mindössze 3% kamattal. A második csoportot az u. n. városi tartozások képezték, amelyekből a törvény 20%-ot engedett el, míg a fennmaradt 80%-ot az adósok tíz évig menő részletekben fizethetik meg, 6% kamattal. A harmadik csoportot az iparosok és kereskedők bizonyos tartozásai alkották, amelyek semmilyen engedményben nem részesültek. Minthogy pedig a hitelezők túlnyomó részben pénzüntézetek voltak és ezeket is kárpótolni kellett veszteségeikért, megengedte nekik a törvény azt, hogy saját adósaikkal oly egyességet kössenek, amelyhez a hitelezők 51%-ának hozzájárulását megszerezni tudják. Ez a veszteségátvitel a gyakorlatban úgy érvényesült, hogy a hitelezők 51%-ának hozzájárulásával, de a többi 49%-ra is

kiterjedő hatállyal az összes hitelezők, akik egyébként túlnyomóan betevők voltak, követeléseiknek 60%-ig menő részét veszítették el. Ily egyességet kötött pl. hitelezőivel az Arad-Csanádi Gazdasági Takarékpénztár és a Bánáti Bankegyesület, amelyek tartozásai összegét teljes 60%-kal szállították le, de a fennmaradt 40% visszafizetésére is 7 és fél évig menő határidőt kötöttek ki, félévi részletekben, mely határidőre semmilyen kamatot nem térítettek meg. Igaz, hogy ez a két pénzüntézet nem került vissza, de eszerint a minta szerint egyezett ki hitelezőivel, azaz jobban mondván, az összes hitelezőkre kiterjedő hatállyal a hitelezők 51%-ával a többi pénzüntézet is, kivéve a százszázalékos pénzüntézetek közül néhányat, amelyek semmilyen hasznot nem akartak húzni a konverzióból és nemcsak 70—75%-ot juttattak betevőiknek, hanem még arra is kötelezettséget vállaltak, hogy amennyiben az adósaiknál elszorított veszteség az előirányozott összegnél kisebb lesz, még ezt a különbözetet megtérítik betevőiknek. Ennél még tovább ment két magyar pénzüntézet, az Aradmegyei Takarékpénztár és az Aradi Általános Takarékpénztár, ezek a dícséretes kivételek azonban nem változtatnak azon, hogy a pénzüntézetek túlnyomó többsége 60%-ot meghaladó veszteséggel sújtotta betevőit.

Ez volt a helyzet, amikor a bécsi döntés folytán erdélyi és keletmagyarországi területeink egy részét visszakaptuk s ez a helyzet — sajnos — azóta sem változott meg.

Hogy a kérdés rendezhető és a betevők sérelme legalább részben orvosolható legyen, elsősorban megbízható statisztikára lenne szükség, melynek összeállítása a Pénzüntézetek Központja volna bízható. Még az esetben is, ha nem látszana indokoltnak a pénzüntézetek adósaik elengedett tartozásainak revíziója — pedig ez nagyon is indokolt volna, mert nemcsak kisegzisztenciák, hanem vagyonos és eladósodottak egyáltalában nem mondható személyek is élvezték a konverzió előnyeit — akkor is meg kellene szüntetni azt az aránytalanságot, mely a pénzüntézetek elvesztett követeléseit és azok meg nem fizetett tartozásait közt mutatkozik. Nem célozom itt a részletek taglalására, de rá kell mutatnom arra, hogy míg a háromféle követelést, t. i. az egyáltalában el nem engedett, az 50%-ig elengedett és a 20%-ig elengedett követeléseket figyelembe véve, a pénzüntézetek veszteségét követeléseiknek legfeljebb 20%-ára lehet tennünk, addig saját hitelezőikkel azaz elsősorban betevőikkel szemben tartozásuk 60%-ának nagyobb érték megtérítéséhez jutottak, vagyis legalább háromszor annyit nyertek a „konverzió” révén, mint amennyit veszítettek

Ha helyes volt, már pedig valóban helyes volt, hogy az ingatlantulajdonban elszorított kár megtérítésére adott módot az 1440—1941. M. E. rendelet azért, mert a kárt kényszerhelyzet okozta még akkor is, ha a károsult tényleg meg is kötötte a sérelmes jogügyletet, — akkor helyes az is, hogy azok a betevők és egyéb hitelezők, akik követeléseik tárgyában a szó legszorosabb és legszomorúbb értelmében „kényszer-egység” kötöttek, az ilyen egység következményei alól szabaduljanak s ha már károsultak, ez a kár ne haladja meg arányaiban azt a kárt, amelyet a pénzüntézetek saját adósaikkal szenvedtek el. Ha pedig helyes, hogy ilyen kényszerhelyzetben kötött egységek revidiáltassanak, akkor még méltányosabb és igazságosabb az, hogy ily egységek ká-

ros következményeitől megszabaduljanak azok a betevők, akik még szorult helyzetükben sem járultak hozzá betétük nagyobb részének elvesztéséhez, akik csak a konverzió törvény folytán viselték a mások által megkötött egység hátrányos következményeit.

Nem könnyű a probléma megoldása, de meg kell oldani legalább azon a területen, amelyet a bécsi döntés nekünk visszajuttatott. Még ha némi hátrányt jelent is ez az érdekelt pénzüntézeteknek, — nem szabad figyelmen kívül hagyni azt a még nagyobb hátrányt, amelyet a károsult betevők állandó panasza jelent éppen a mostani időkből, amikor külföldi hitei nincs s a belföldi hitelnek alapja éppen csak az a bizalom lehet, amelylyel a kistőkések megtakarított pénzüket pénzüntézeikre bízzák.

Közel két millió pengő kölcsönt adott eddig Erdélyben az Önellátási Alap

A Nemzeti Önállósítási Alap erdélyi részét kirendeltségének az Erdélyrészi Gazdasági Tanács keretein belül folyó tevékenysége hónapról-hónapra egyre figyelemreméltóbb eredménnyel folyik. Az Erdélyrészi Gazdasági Tanács megállapítása szerint mind máig több, mint egymillió 700 ezer pengőt helyezett ki önállósítási kölcsönként az Alap, egyedül az erdélyi magyar ipar és kereskedelem új kis-exisztenciáinak szakmai önállósulása és anyagi megerősödése érdekében. E hatalmas összeg 1000—1200 pengőig terjedő kihe-

lyezések ezreit összesíti és beszédes tényszerűen a kormány cél tudatos gazdaságpolitikájának. Az Önállósítási Alap továbbra is az eddig bevált szempontok szerint folytatja nagy nemzeti jelentőségű munkáját és a fiatal magyar kereskedők, iparosok vállalkozását főleg azokon a vidékeken kívánja még lendületteljesebb mértékben elősegíteni, ahol az erdélyi magyar kisipar és kis-kereskedelem lelkiismeretes és cél tudatos művelőire még mindig széleskörű feladatok várnak.

Október 13-án kezdődik a szünet a váradi hegyen

A nagyváradi Hegyközség elnöksége értesíti a szőlőtulajdonosokat, hogy az 1941. okt. 1-én tartott választmányi gyűlés határozata értelmében a szünet időpontját 1941. október 13-tól kezdődőleg engedélyezi.

A választmány azért határozott a szünet ilyen korai időpontja mellett,

mert bizonyos korán érő szőlő fajták szüretelése már lehetséges, egyben arra figyelmezteti a szőlőtulajdonosokat, hogy a késői érésű szőlőfajták szüretelését halasszák el lehetőleg a hónap végére.

Nagyvárad, 1941. október 3.
Hegyközség elnöksége

Ujabb személyi változások a Dermata Művek vezetőségében

Kolozsvárról jelentik: A visszatért Erdély méreteiben és tőkájében leghatalmasabb üzeme a kolozsvári Dermata Művek Bőr- és Cipőgyár Rt. A korábban megtartott közgyűlésen a részvénytársaság elnökévé dr. Gerőczy Gyulát, alelnökké pedig dr. Favaszy Sándort választották meg, míg az igazgatóság tagjai lettek: Farkas József, Juhász István, dr. Oltványi Imre, Renner Emil, Renner Frigyes, gróf Teleki Ernő és dr. Toldy-Ösz Lajos. Az ügyvezetésben, mint ügyvezető-igazgató dr. Gál Zsigmond ny. pénzügyigazgató foglal helyet, aki mellett igazgatók: dr. Borbáth Samu, Farkas János, Hecht Dezső, Dévényi Mór, Farkas József,

Renner Emil és Renner Frigyes. Mint ismeretes, a gyár vezérigazgatója dr. Farkas Mózes a közelmúltban hunyt el. A vállalat igazgatósága az elmúlt napokban tartott ülésében elhatározta, hogy a vezérigazgatói székét nem tölti be, hanem a vállalat ügyvitelének vezetésére, mint hozzáértőt és kiváló szakembert, ügyvezető-igazgatóként Zudor Jánost, a RENDŐR Bőrgyár volt vezérigazgatóját hívják meg. A Dermata Művek Rt. a Magyar Általános Hitelbank érdekeltsége. Ertesülésünk szerint a vezérigazgatói teendők ellátására a Hitelbank gróf Teleki Ernőt fogja felkérni delegált ügyvezetőnek.

Október 4-én nyílik meg

Major Ákos

szakiskolai igazgató gyorsírási és gépirási

szaktanolyomának II. tanfolyama

A beiratások megkezdődtek. A tanfolyam az 1941—42 iskolai évben államvizsgával zárul. Szilágyi Dezső-utca 12.

Erdélyben a szövetkezetek vállalták a gabonaértékesítés munkáját

Ismeretes, hogy a Futura megbízást kapott az egész országban a Hombár megszervezésére. A visszacsatolt Erdélyben most az Erdélyrészi Hangya Központ létesített megállapodást a Futurával és erre a területre — a Partium kivételével — vállalta a bizományos szerepét. Albizományosokként a falvakban a szövetkezetek működnek. Ezzel egyidejűleg természetesen a Hombár munkáját is az erdélyi szövetkezetek vállalták. A munka megszervezése már elkezdődött s a nagy szövetkezeti hálózat fogja ennek során Erdély közellátását biztosítani. Az erdélyi szövetkezetek amelyek eddig is fontos szerepet töltek be a magyar nép feladatainak teljesítésében, egész szervezetükkel munkába álltak.

74 FILLÉR EGY LITER MOTALKÓ

A MTI jelenti: Amint a Magyar Lapok már megírta, az árellenőrzés országos kormánybiztosa a motalkó eladási árát olyképp szabályozta hogy 1941. október 1-étől a még érvényben volt motalkó árához literenként hat fillért számítanak. A kúton kimért motalkó legmagasabb ára október elsejétől Budapesten 74 fillér, vidéken 77 fillér lesz.

ÖTVEN SZAZALÉKKAL EMELTE FEL A TALPBŐRELLÁTÁS OKTÓBERI MENNYISÉGÉT VARGA MINISZTER

A MTI jelenti: Varga József kereskedelem és iparügyi miniszter az őszi időben való nagyobb szükségletre tekintettel, a törvényhatóságok talpbőr-ellátmányát, október hónapra ötven százalékkal felemelte.

SZINHÁZ

A becskerekai menyecske bemutatója

Ma, pénteken este premier bérletben mutatja be a Szigligeti színház a budapesti nyári idény legnagyobb sikerét, a Becskerekai menyecske című operett újdonságot. Erdélyi Mihály legújabb operettjét a színház pazar kiállításban, teljesen új, eredeti díszletekkel mutatja be Delly Ferenc főrendező rendezésében. A pompás operett újdonság tele van humorral és vidámsággal és így érthető, ha városszerte nagy az érdeklődés a bemutató iránt, úgy hogy a színházi pénztár valóságosan ostrom alatt van a Becskerekai menyecske jegyeiért. Főszereplők: Jurik Julcsi, Koltay Aranka, Bartók Julia, Körössy Juci, Delly Ferenc, Sármasz Miklós, Kozma Andor, Solymossy Imre és Berengh Béla. A Becskerekai menyecske szombaton este, vasárnap délután, vasárnap este, kedden este, szerdán este, csütörtökön este is műsorban van.

— Szombaton délután 4 óraig olcsó helyárrakkal Asztalos Miklós nagy sikerű vígjáték újdonsága kerül színre az Alteregő, a bemutató előadás elsőrendű szereposztásában.

— Hétfőn este az aradi vértanúk emlékének megünneplésére diszelo-

keretében a Hajnalodik irredenta színmű van a színház műsorán.

Az esti előadások háromnegyed 8 órakor kezdődnek.

HETI MŰSOR:

Pénteken este premier bérletben. **Becskerekai menyecske.**

Szombaton este: **Becskerekai menyecske.**

Szombaton délután 4 órakor: **Alteregő.** (Olcsó helyárrakkal.)

Vasárnap délután 4 órakor rendes helyárrakkal: **Becskerekai menyecske.**

Vasárnap este: **Becskerekai menyecske.**

Hétfőn este: **Hajnalodik.**

Kedden este: **Becskerekai menyecske.**

Szerdán este: **Becskerki menyecske.**

Csütörtökön este: **Becskerki menyecske.**

SPORT

Kemény ellenfélnek ígérkezik a WMFC

Szerdán délután igen jól sikerült edzést tartott a WMFC. A csapat tartja jó formáját, különösen a csatársor „táltosodott” meg, az egyik vezető nyilatkozata szerint. A csepeli csapat

nagyon készül a vasárnapi találkozóra, mert ha kikap, elkerül az első helyről. Nagy a tét, igen nagy mérkőzés lesz vasárnap az erzsébetligeti pályán.

Vasárnap debrecenben játszik a Törekvés

(Nagyvárad.) A piros-feketék csütörtökön délután ugyancsak négyes edzést tartott a Rhédey-kerti pályán Gálos edző vezetésével.

A Törekvés vasárnap ellenfele a DVSC lesz. Debrecenben. A nyári találkozó óta nagyon megerősödtek a debreceni vasutasok, többek között

megszerezték Bereczet is, a DiMÁVAG válogatott csatárát. Nem lesz környű dolguk a piros-feketéknek vasárnap. A Törekvésben valószínűleg játszik Gőzner is, akinek katonai szolgálata végetért. Vele nagyon megerősödik a csatársor.

Új lelátó épül az Erzsébetligeti pályán

Füvesítik a pályát és 12.000 pengőért új kerítést építenek. Haladéktalanul megkezdik a pályaeépítési munkálatokat

(Nagyvárad.) Csütörtökön délelőtt ülést tartott a városi sportbizottság dr. Soós István polgármester elnöklésével. Az ülésen az erzsébetligeti pálya rendezésének ügyével foglalkozott a bizottság. Tekintve, hogy a sporttér jelenlegi állapotában tovább nem maradhat, először a jogi és pénzügyi rész kellett tisztázni.

Ami a jogi helyzetet illeti, a pálya a város tulajdona, a polgármester előadása szerint. Annak idején a város bérbeadta a NAC-nak a sportteret, mivel azután az egyesület szerződésben vállalt kötelezettségének nem tett eleget, a város megszüntette a szerződéses viszonyt, a pályát pedig intéző bizottságra bízta.

Ajtay Gyula és Szabó János felsőházi tag szólalt fel, aztán határozati-
lag kimondták, hogy

a lelátó haladéktalanul lebontják és megkezdik az új lelátó építését.

A város költségvetésébe erre az évre 50.000 pengőt állított be, ebből még 46 ezer rendelkezésre áll. A polgármester a minisztériumhoz fordul zárt versenytárgyalás engedélyezéséért, hogy a munkát minél előbb megkezdhesék. A bizottság felkérte Ajtay Gyulát, hogy legközelebbi budapesti útja alkalmával az Országos Sport Központtól érdeklődjék meg, hogy a város milyen összegű anyagi támogatásra számíthat a pályaeépítéssel kapcsolatban.

Bakó István mérnök jelentette be ezután hogy az általa kidolgozott részletes terv szerint

az új lelátó építésére 152 ezer a talajjavító földmunka 83 ezer, a kerítés pedig 12 ezer pengőbe kerül.

Tekintve, hogy a jelenlegi lelátó fa-

is csökkentik a kiadásokat. A földmunkára 8 napos határidővel árlejtést ír ki a mérnöki hivatal.

Ezután a polgármester kinevezte a pályaintéző bizottságot. Elnöke dr. Dalló Gyula tanácsnok lett, tagjai pedig Ajtay Gyula, Szabó János felsőházi tag, a számvevőseget Brán Barina, a mérnöki hivatalt Bakó István, az orvosi kart pedig dr. Knézy Jenő képviseli a bizottságban. Az összes nagyváradai egyesületek egy-egy tagot küldenek a sportbizottságba. A pályaeépítéssel kapcsolatban az új lelátó helyét a bizottság állapítja meg.

Végül pályafelügyelőnek Nagy Gyulát nevezte ki a bizottság. A felügyelő fizetése havi 100 pengő lesz, övé a büffé is, azonkívül természetbeni lakást kap. Kötelessége a pálya rendben tartása és gondozása.

LABDARUGÓ MŰSOR VASÁRNAP DÉLUTÁN A RHÉDEY KERTI SPORTTELEPEN

Délután fél 2 órakor békéscsabai MÁV—nagyváradai MÁV I. oszt. kerületi bajnoki, délután fél 4 órakor marosvásárhelyi MÁV ifj.—Nagyváradai MÁV ifj. Vasutas bajnoki. A mérkőzések 10 és 20 filléres helyárrakkal tekinthetők meg.

SIKERESNEK ÍGÉRKEZIK A TÖREKVÉS VASÁRNAPI BIRKOZÓ VERSMŰVE

Vasárnap délután fél 3 órai kezdettel tartja a Törekvés birkozó csapata a ceglédi vasutasok jóképességű birkozóival versenyét. A mérkőzés igen népszerűnek ígérkezik, mivel több jónévű versenyző küzdelmében gyönyörködhe-

tünk. A vezetőség olcsó helyárrakat állapított meg, 80, 60 és diákjegy 40 filléres árban.

Ezen mérkőzés a most Nagyváradon tartózkodó Miskey Árpád birkozó szakoktató ellenőrzése mellett lesz.

APRÓHIRDETÉSEK

Lakás

Adás-vétel

Öltöződni olcsón csak Molnár használt ruha üzletéből lehet Bémer-tér 1. (udvarban). Magas árat fizetek használt ruháért. 183

Aranyat, briliánst, ezüstöt magas áron veszek, órát, ákszert javítok Gyenge István ékszerész, Rakóczi ut 19.

Iskolai célra a váradolaszi római katolikus fiúiskola igazgatósága hálás szívvel venné egy harmonium kölcsönzését vagy mérsékelt árt megvételre való följánlását. Igazgatóság. 487

Aranyat, ezüstöt napi áron veszek Tiszay órás és ékszerész, Nagyvárad, Rakóczi-ut 6.

Sürgősen eladó modern 2 szobás családi ház. Erzsébet sporttelep mellett, Kinizsi Pál-u. 30. Ár 500 pengő. 482

Briliánsért, régi ékszerért magas árat fizetek. Tarján ékszerész, Rakóczi-ut 8. (Széchenyivel szemben).

Legmodernebb dióháló kombinált szekrények eladók asztalosnál, Szent István (Templom) tér 5. 489

Aranybeváltó. Blóz Zoltán Szent János-utca 13. Aranyat, ezüstöt és drágakövet a legmagasabb napi áron veszek. 488

Elutazás miatt, áron alul sürgősen eladó Heringó-dőlon 6 holdas szőlő. Erdőkölödni Popovics úgynökségnél. Szent János-u. 6. 472

Eladnám vagy elcsereálnám 2 egyszobás konyhás házat. Szent József-utca 18. 486

Hülönfélé

Börtalpu cipőkészletem zöldjegyre kiárusítom. Muhary cipőüzem, Kossuth u. 9. udvarban. 481

Bérbe vennék 2—5 holdig terjedő konyhakertszéthez alkalmas földet. — Víz mellett közel a városhoz. Cím a kiadóban. 480

Ritmikus tornatanítás gyermekek és felnőttek részére Kellner Adi iskolájában Ritoók Zsigmond-utca 38. 489

Állást nyec

Főző mindenek, aki baromfival és disznóval is tud bántani, havi 50 pengő, mindenek szobalány havi 40 pengő kezdőfizetéssel urj házába felvétetik. Gyógy-szertár Sajókazinc. 484

40—45 éves római katolikus vallású házvezetőnőt keresek október 20-ra. — Cím a kiadóban. 485

Szabósegédek, varróleányokat felvesz a Bihari modellház. Kossuth Lajos-u. 5. Ugyanott tanulóleányok és fiúk felvétetnek. 477

Rikkancsokat fix fizetéssel felvesszünk. Jelemezni a Néplap expedíciós osztályán

KIADÓTULAJDONOS: SZENT LÁSZLÓ-NYOMDA R. T.

Fő- és felelősszerkesztő: Dr. Paál Árpád Felelős kiadó: Dr. Scheffler Ferenc a Szent László-nyomda Rt. igazgatója

Készült a Szent László-nyomda r. t. körforgógépén, Nagyvárad, Szilágyi Dezső-utca 5. szám.